Kirkens bygningshistorie

Den romanske periode:

I perioden 1100-1250 blev der i Danmark bygget ca. 2000 kirker.
De fleste af disse er bevaret, men sjældent i deres oprindelige skikkelse.
Våbenhus, sakristi, kapel, sideskib og tårn er senere tilbygninger.

Den oprindelige kirke bestod af skibet, der er dobbelt så langt, som det er bredt, og øst for dette et kvadratisk kor, der er noget smallere og lavere.
Ofte havde koret en halvrund tilbygning (apsis).

Sådanne kirker kaldes romanske, fordi byggestilen stammer fra Rom.
Langt de fleste romanske kirker er opført af natursten, som man fandt på markerne.
De var for det meste af granit, som man brugte rå eller kløvet - eller hugget til i kvadre, d.v.s. firkantede blokke.

Den romanske byggestil kendetegnes ved halvrunde buer over vinduer og døre.
Samme runding havde kordøren (den store åbning i triumfvæggen) mellem skib og kor.
De få vinduer var små og højtsiddende.
Kirken havde to indgange - en mandsdør i sydsiden og en kvindedør i nordsiden.
Desuden var der ofte en præstedør i koret.
Loftet over skib og kor var et fladt træloft med svære bjælker.

I sidste halvdel af 1100-tallet lærte man at brænde mursten, og man begyndte at bygge kirkerne af teglsten, de såkaldte munkesten.

Den gotiske periode:

I perioden 1250-1500 dominerede den gotiske stil, som stammer fra Frankrig.

I den romanske periode byggede man murene metertykke, for at de kunne bære loft og tag, men i den gotiske periode lod man hele kirkens overbygning hvile på høje søjler.
Derved kunne murene gøres tyndere, vinduerne større og lofterne hvælvede.

Det er karakteristisk for den gotiske stil, at alle buer er spidse.
Især i købstederne byggede man kirker i den gotiske stil, men også de gamle landsbykirker blev i høj grad præget af gotikken, idet de næsten alle blev ændret ved udvidelser, tilbygninger og ombygninger.

De flade bjælkelofter blev fjernet og blev erstattet af hvælvinger, der hvilede på nyopførte piller på de gamle mures inderside.
Kordøren blev i nogle tilfælde gjort bredere. I andre tilfælde blev hele koret med triumfvæggen revet ned, og et nyt kor blev bygget lige så bredt og undertiden lige så højt som skibet.

Ved opførelsen af hvælvingerne blev de små, højtsiddende, romanske vinduer tilmuret.
De blev erstattet af større, spidsbuede vinduer mod syd.
Kvindedøren blev tilmuret, og foran mandsdøren rejste man et våbenhus.
I forbindelse med koret byggede man mange steder et rum til præsten, et sakristi.
De fleste kirker blev udvidet med et tårn i kirkens vestende og med et kapel.

Ruds Vedby Kirke

Ruds Vedby Kirke er oprindelig en romansk kirke, opført af rå og kløvet granitsten, men der er ikke meget tilbage af den oprindelige kirke, muligvis kun syd- og nordsiden af skibet.
Ved kirkens udvidelse i den gotiske periode forsvandt både vestgavl og østgavl.

Tårnrummet:

Vestgavlen forsvandt, da man byggede kirkens tårn, idet man brød gennem gavlen og forbandt tårnrummet og skibet, sådan som vi kender det i dag.

På et tidspunkt og af ukendte grunde er tårnrummets oprindelige hvælvinger blevet erstattet af et fladt gipsloft. Den nederste del af de tidligere hvælvingers støttebuer kan ses i hjørnerne.

På nordsiden af tårnet var der oprindelig en udvendig trætrappe, der førte ind til rummet over hvælvingerne. Til afløsning af denne udvendige trappe blev der i perioden 1902-1907 opført et trappehus med en vindeltrape af munkesten.

Koret:

Mod øst blev det oprindelige kor nedrevet, og et nyt blev opført.
Det har samme længde og bredde som skibet. Kun halvdelen heraf fremtræder nu som kor, mens resten virker som en forlængelse af skibet.

Omkring præstedøren i korets nordside byggede man et lille vindfang til kirkeejeren på Vedbygaard, og på østsiden opførtes et lille sakristi.

Våbenhuset:

Våbenhuset blev opført på sydsiden omkring mandsindgangen og stammer formentlig fra de samme udbygninger i den gotiske periode, som tårnet og koret.

Våbenhuset fik dog sin nuværende form i 1859, da kirken undergik en hovedrestaurering.

Kirkeskibet:

Fra en præsteindberetning fra 1758 ved vi, at der har været et pulpitur (en balkon med stole) ved skibets vestende. Det var beregnet til **"Karle, Mænd og Drænge"**.

Langs korets nordvæg nær triumfbuen var der et herskabspulpitur med en trappeopgang og med adgang gennem en nordlig dør.
Begge pulpiturer blev fjernet i 1859.

De fire forreste "Fruentimmerstole" kaldtes **Gaardens stole**. De var forsynet med navne.
På den forreste stod H.B. (Hille Bülow).
På den forreste stol i mandssiden var der malet en stige og **M.F.L.** (Matthias Friederich Lützow).

Ved ændringerne af kirken blev skibets oprindelige træloft erstattet af hvælvinger, der hviler på indvendige piller.

To af de oprindelige vinduer kan ses fra gangbroen over hvælvingerne - det ene mod nord, det andet mod syd - to andre vinduer er dækket af hvælvingerne, men nordvinduet kan ses udefra i pudslaget (tæt ved kapellet).
Desuden har der været et vindue mod vest.
Ved ombygningen fik nordsiden ingen vinduer. Sydsiden fik derimod tre store, spidsbuede vinduer.

Disse ændringer kan ikke tidsbestemmes nærmere end til den gotiske periode.
Derimod er det senere tilbyggede "barnerske" kapel, på kirkens nordside, opført i 1769.

Det "barnerske" Kapel:

Joachim H. Barner købte Vedbygaard i 1738.
Meget blev ændret i Barners ejerperiode, men kapellet og "hospitalet", som også indgik i planerne, nåede han ikke selv at færdiggøre.
Barner død d. 17/12-1768, kapellet stod færdigt i 1769, "hospitalet" få år senere.
"Hospitalet" (en fribolig til fire fattige) lå efter sigende ved grusvejen bag kirkegården.

Kapellet er i rokokko-stil med både udvendige og indvendige ornamenter i stuk.
Gulvet er af norsk marmor.
I kapellet stod 6 voksenkister og 4 barnekister. De er nu anbragt under kapellets gulv.

Kisterne havde metalbeslag og kisteplader med dekorationer og navne.
Kistepladerne hænger nu på væggene.
Siden 1906 har sognets beboere kunnet benytte kapellet.
Plantegning kan ses nedenfor.

